

แนวคิดโครงสร้าง ต้นทุนและผลตอบแทน

โดย

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

LET'S TALK ABOUT **COST**

Start from

A photograph of a lush green vegetable garden. The top half shows rows of leafy greens, possibly lettuce or spinach, growing in neat rows. A bright yellow banner with a slight gradient is overlaid across the middle of the image. The bottom half shows rows of a different type of green vegetable, possibly a leafy herb or salad green, also growing in neat rows. The soil is visible between the rows.

Learning **HOW** to Produce

Photo by Markus Winkler on Unsplash

กิจกรรมกลุ่ม

พืชไร่

พืชยืนต้น

ปศุสัตว์

ประมงและเพาะ
เลี้ยงสัตว์น้ำ

ปัจจัยการผลิต (Input)

Rental income to owners of land

Wages and salaries from employment

Land includes natural resources not created by human effort.

Land

Labor

Labour includes people with all their efforts and abilities.

Capital includes the tools, equipment, and factories used in production.

Capital

Enterprise

Entrepreneurs organise factors of production and take risks.

invest from savings + dividends from shares

Profits

ประเภทของปัจจัยการผลิต

$$Y = f(X_1 | X_2, X_3, X_4)$$

X_1 - a variable input

X_2, X_3, X_4 - fixed inputs

ปัจจัยผันแปร (Variable inputs)

- คือ ปัจจัยการผลิตที่จำเป็นต้องใช้เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตในระยะเวลาสั้น ดังนั้นหากต้องการเพิ่มผลผลิตปริมาณการใช้ปัจจัยผันแปรก็จะเพิ่มขึ้นในระยะเวลาการผลิตระยะสั้น/ผู้ผลิตควบคุมปริมาณการใช้ได้

ตัวอย่าง ปัจจัยผันแปรทางการเกษตร

เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี
 แรงงานครัวเรือน แรงงานจ้าง
 สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
 น้ำมันเชื้อเพลิง

ปัจจัยคงที่ (Fixed inputs)

- คือ ปัจจัยการผลิตที่ปริมาณการใช้*ไม่*เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิตในระยะเวลาการผลิตระยะสั้น/ผู้ผลิต*ไม่*สามารถควบคุมปริมาณการใช้ได้ในระยะสั้น

ตัวอย่าง ปัจจัยคงที่ทางการเกษตร

ที่ดินของตนเอง ที่ดินเช่า รถไถนา
 เดินตาม รถดำนา เครื่องสูบน้ำ
 เครื่องพ่นสารเคมี บ่อเลี้ยงปลา โรง
 เรือน มอเตอร์ไซค์ พ่อพันธุ์ แม่พันธุ์
 ฯลฯ

ต้นทุนการผลิต

คือ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการผลิต ทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ซึ่งต้นทุนทั้งหมด ประกอบด้วย ต้นทุนผันแปร และต้นทุนคงที่

$$\text{ต้นทุนทั้งหมด} = \text{ต้นทุนผันแปร} + \text{ต้นทุนคงที่}$$

หน่วยที่ใช้ในการคำนวณ:

- บาท/ฟาร์ม
- บาท/ไร่
- บาท/กิโลกรัม
- บาท/ตัว
- บาท/บ่อ

หมายเหตุ: หน่วยที่ใช้ในการคำนวณขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและการนำเสนอต้นทุนการผลิตให้เข้าใจง่าย

ต้นทุนเฉลี่ย (Average cost)

ต้นทุนเฉลี่ย

$$\text{Average cost} = \frac{\text{Total cost}}{\text{Yield}}$$

ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย

$$\text{Average variable cost} = \frac{\text{Variable cost}}{\text{Yield}}$$

ต้นทุนคงที่เฉลี่ย

$$\text{Average fixed cost} = \frac{\text{Fixed cost}}{\text{Yield}}$$

ต้นทุนผันแปร (Variable Cost: VC)

ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยผันแปร (Variable inputs) ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต หากเกษตรกรไม่ทำการผลิต ก็จะไม่มีต้นทุนนี้เกิดขึ้น

ต้นทุนผันแปรทั้งหมด = ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด + ต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด

Variable cost = Cash variable costs + Non-cash variable costs

ตัวอย่าง ต้นทุนผันแปรทางการเกษตร

ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ยคอก ค่าปุ๋ยเคมี
 ค่าแรงงานครีวเรือน ค่าแรงงานจ้าง
 ค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง

หมายเหตุ: ค่าเสียโอกาสต้นทุนการเงินระยะสั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด

การคิดต้นทุนแรงงาน

แรงงานจ้าง

- คิดจากค่าจ้างที่จ่ายไปโดยตรง

แรงงานครัวเรือน

- คิดเป็นวันทำงาน
- ไม่เป็นเงินสด

$$\text{วันทำงาน} = \frac{(\text{จำนวนแรงงานครัวเรือนที่ใช้} \times \text{จำนวนวันที่ใช้} \times \text{จำนวนเวลาที่ใช้/วัน})}{8}$$

$$\text{ค่าจ้างแรงงานครัวเรือน} = \text{วันทำงาน} \times \text{ค่าจ้างแรงงานในท้องถิ่น}$$

ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนระยะสั้น

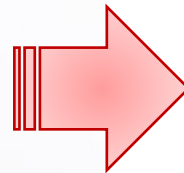
แนวคิด: ถ้าเกษตรกรไม่นำเงินสดไปซื้อปัจจัยการผลิต เกษตรกรสามารถนำเงินจำนวนนี้ไปฝากธนาคารหรือนำไปลงทุนในกิจการอื่น

การคำนวณ

$$\text{ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนระยะสั้น} = \text{TVC ที่เป็นเงินสด} \times \text{อัตราดอกเบี้ยเงินฝากเพื่อเรียก}$$

ภาพจาก <https://www.posttoday.com/life/life/514720>

ภาพจาก <http://www.laemthong.com/feed-and-farm/>

ต้นทุนคงที่ (Fixed Cost: FC)

ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยคงที่ (Fixed inputs) ไม่ว่าจะเกษตรกรจะผลิตหรือไม่ผลิต ผลิตมากหรือผลิตน้อย ก็ยังคงใช้ปัจจัยคงที่ในปริมาณเท่าเดิม

ต้นทุนคงที่ทั้งหมด = ต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด + ต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด

Fixed cost = Cash fixed costs + Non-cash fixed costs

ตัวอย่าง ต้นทุนคงที่ทางการเกษตร เช่น

ค่าเช่าที่ดินของตนเอง ค่าเสื่อมรถไถนาเดินตาม ค่าเสื่อมรถดำนา ค่าเสื่อมเครื่องสูบน้ำ ค่าเสื่อมเครื่องพ่นสารเคมี ค่าเสื่อมบ่อเลี้ยงปลา ค่าเสื่อมโรงเรือน ค่าเสื่อมมอเตอร์ไซค์ ฟอพันธุ์ แม่พันธุ์ ฯลฯ

หมายเหตุ: ในทางเศรษฐศาสตร์ ต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสดจะมี 3 รายการคือ

1. ค่าเสียโอกาสใช้ที่ดินของตัวเอง -> คำนวณจากค่าเช่าที่ดินบริเวณใกล้เคียง
2. ค่าเสื่อมอุปกรณ์และโรงเรือนที่มีอายุการใช้งานมากกว่า 1 ปี -> คำนวณจากค่าเสื่อมอุปกรณ์และโรงเรือนก่อน

3. ค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะยาว -> อย่างน้อยต้องเท่ากับดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 12 เดือน

ค่าเสื่อมอุปกรณ์

นิยมใช้การคำนวณค่าเสื่อมแบบเส้นตรง (Straight Line Method)

$$\text{ค่าเสื่อม} = \frac{\text{มูลค่าซื้อ} - \text{มูลค่าซาก}}{\text{อายุการใช้งาน}}$$

หน่วย: บาท/ปี

ตัวอย่าง: คุณกานกิจการข้าวโพดหวาน โดยจะผลิตปีละ 2 ครั้ง ได้ตัดสินใจซื้อรถปิ๊กอัพมราคาค่า 750,000 บาท ขายซากได้ราคา 20,000 บาท ให้อายุการใช้งานรถคันนี้เท่ากับ 15 ปี แต่คุณกานใช้รถปิ๊กอัพนี้ในกิจการข้าวโพดหวานเพียง 15%

- Q:**
1. ค่าเสื่อมของรถปิ๊กอัพต่อปีเป็นเท่าไร
  2. ค่าเสื่อมของรถปิ๊กอัพสำหรับการผลิตข้าวโพดต่อปีเป็นเท่าไร
  3. ค่าเสื่อมของรถปิ๊กอัพสำหรับการผลิตข้าวโพดต่อฤดูกาลผลิตเป็นเท่าไร

A1. ค่าเสื่อมรถปิ๊กอัพต่อปี = $(750,000 - 20,000) / 15 = 48,666.67$ บาท/ปี

A2. ค่าเสื่อมของรถปิ๊กอัพสำหรับการผลิตข้าวโพดต่อปี = $48,666.67 * .15 = 7,300$ บาท/ปี

A3. ค่าเสื่อมของรถปิ๊กอัพสำหรับการผลิตข้าวโพดต่อฤดูกาลผลิต = $7,300 / 2 = 3,650$ บาท/ปี

การคิดค่าเสียโอกาสเงินทุนระยะยาว

การคำนวณค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนระยะยาว จะต้องคำนวณหามูลค่าการลงทุนเฉลี่ย (**Average Investment Value: AIV**) ก่อน แล้วนำค่า AIV แต่ละรายการมาคูณด้วยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากระยะยาว (ฝากประจำ 1 ปี) จากนั้นให้นำค่าที่คำนวณได้ไปคูณด้วยสัดส่วนการใช้งานในกิจการผลิต

สูตรการคำนวณมูลค่าการลงทุนเฉลี่ย คือ

$$AIV = \frac{\text{มูลค่าซื้อ} + \text{มูลค่าซาก}}{2}$$

ตัวอย่าง: คุณงานกิจการข้าวโพดหวาน โดยจะผลิตปีละ 2 ครั้ง ได้ตัดสินใจซื้อรถปีกอล์ฟมาราคา 750,000 บาท ขายซากได้ราคา 20,000 บาท คุณงานใช้รถปีกอล์ฟนี้ในกิจการข้าวโพดหวานเพียง 15% หากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 1 ปีเท่ากับ 3%

มูลค่าการลงทุนของรถปีกอล์ฟเฉลี่ย

$$= (750,000 + 20,000) / 2 = 385,000 \text{ บาท}$$

ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนของรถปีกอล์ฟ

$$= 385,000 * .03 = 11,550 \text{ บาท/ปี}$$

ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนของรถปีกอล์ฟเพื่อกิจการข้าวโพด

$$= 11,550 * .15 = 1,732.5 \text{ บาท/ปี}$$

ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนของรถปีกอล์ฟเพื่อกิจการข้าวโพดต่อฤดูกาล

$$= 11,550 * .15 = 1,732.5 \text{ บาท/ฤดูกาลผลิต}$$

LET'S TALK ABOUT **REVENUE**

รายได้ / ผลตอบแทนจากการผลิต

- รายได้ทั้งหมด (Total Income)
- รายได้เหนือต้นทุนเงินสด
- ราคาที่เกษตรกรได้รับ (Farm gate price)
- รายได้เหนือต้นทุนเงินสด (Income over cash costs)
- รายได้เหนือต้นทุนผันแปร (Income over variable costs)
  - => **รายได้ฟาร์มสุทธิ** (Net farm income)
- รายได้เหนือต้นทุนทั้งหมด (Income over total costs)
  - => **กำไร** (Profit)

การคำนวณรายได้

รายได้ทั้งหมด = ผลผลิตที่ขาย x ราคาขายเฉลี่ยที่เกษตรกรได้รับ

รายได้เหนือต้นทุนเงินสด = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนทั้งหมดที่เป็นเงินสด

รายได้เหนือต้นทุนผันแปร = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนผันแปรทั้งหมด

รายได้เหนือต้นทุนทั้งหมด = รายได้ทั้งหมด - ต้นทุนทั้งหมด

Q: รายได้ประเภทใดที่เกษตรกรสามารถคำนวณเองได้ง่าย

Q: หากต้องการทราบว่า การผลิตข้าว กข. หรือข้าวขาวดอกมะลิ 105 ให้ผลตอบแทนมากกว่ากัน ต้องเปรียบเทียบด้วยรายได้ประเภทใด

การคำนวณรายได้เฉลี่ย

รายได้เหนือต้นทุนเงินสดเฉลี่ย

$$\text{Average income over cash costs} = \frac{\text{Income over case costs}}{\text{Yield}}$$

รายได้เหนือต้นทุนผันแปรเฉลี่ย

$$\text{Average income over variable costs} = \frac{\text{Income over variable costs}}{\text{Yield}}$$

รายได้เหนือต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ย

$$\text{Average income over total costs} = \frac{\text{Income over total costs}}{\text{Yield}}$$

โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืช

พืชอายุสั้น

VS

พืชอายุยาว

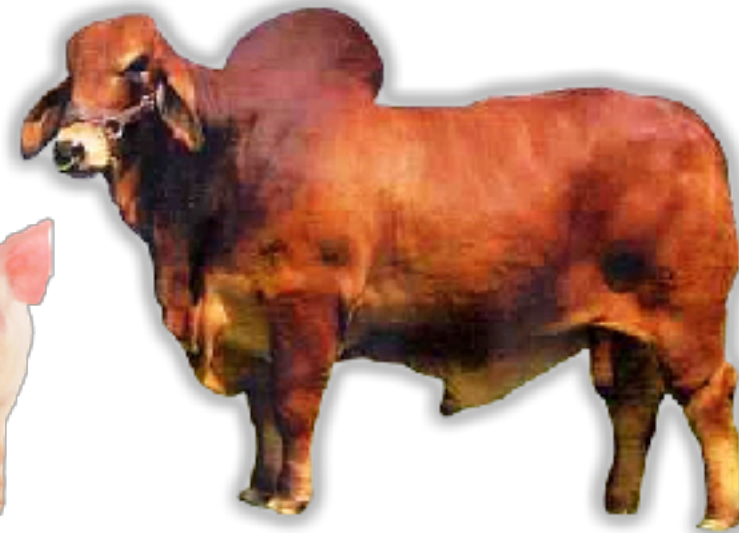
โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตสัตว์

ความยากง่ายขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของการเลี้ยงสัตว์แต่ละประเภท

เลี้ยงแบบปล่อย

เลี้ยงธุรกิจ

Contract
farming

โครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตสัตว์น้ำ

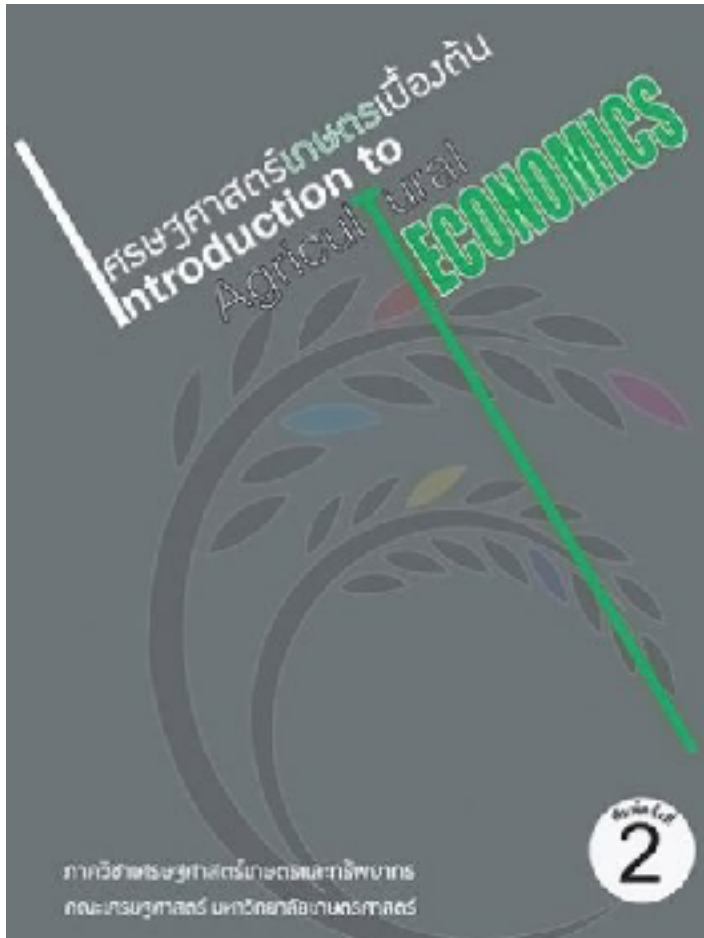
แหล่งน้ำธรรมชาติ

VS

เพาะเลี้ยง

อ้างอิง

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2558. เศรษฐศาสตร์เกษตรเบื้องต้น: Introduction to Agricultural Economics พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: